

Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen om kontroll av ekologisk produktion. Av EU-regelverket inom området ekologisk produktion följer att medlemsstaterna är skyldiga att ge allmänheten tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer. I Sverige kontrolleras ekologiska aktörer av privata kontrollorgan. I propositionen Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer görs därför bedömningen att det är dessa organ som bör vara skyldiga att offentliggöra uppgifter om ekologiska aktörer. Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion med yrkanden om avslag på propositionen, gemensamt nationellt register och ett samlat myndighetsansvar.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2017.

I betänkandet finns en reservation (C, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:80 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Bakgrund4

 Propositionens huvudsakliga innehåll5

Utskottets överväganden6

 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer6

Reservation10

 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer (C, KD)10

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag12

 Propositionen12

 Följdmotionen12

Bilaga 2

Regeringens lagförslag13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:80 och avslår motion 2016/17:3603 av Kristina Yngwe och Lars-Axel Nordell (C, KD) yrkandena 1–3.

Reservation (C, KD)

Stockholm den 23 mars 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Marianne Pettersson (S), Runar Filper (SD) och Magnus Oscarsson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2016/17:80 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer och en följdmotion med tre yrkanden.

I propositionen föreslås ändringar i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1, och regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2. Motionsförslagen redovisas i bilaga 1.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2013 gäller enligt kommissionens förordning (EG) nr 889/2008 av den 5 september 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll att medlemsstaterna ska ge allmänheten tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer som är underställda kontroll.

Av artikel 27 i förordning (EG) nr 834/2007 framgår att medlemsstaterna ska införa ett system för kontroller och utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för kontroller av de skyldigheter som fastställs i förordningen i enlighet med kontrollförordningen. Den behöriga myndigheten får överlåta sina kontrollbefogenheter till en eller flera kontrollmyndigheter. Den behöriga myndigheten får även delegera kontrolluppgifter till ett eller flera kontrollorgan.

Av artikel 28 i förordning (EG) nr 834/2007 framgår att ekologiska aktörer ska anmäla sin verksamhet till kontroll och låta den ingå i kontrollsystemet innan de släpper ut produkter på marknaden som ekologiska eller som produkter under omställning till ekologisk produktion.

Av artikel 28.5 i förordning (EG) nr 834/2007 framgår att kontrollmyndigheterna och kontrollorganen ska föra ett uppdaterat register med namn och adresser på de aktörer som är underställda deras kontroll. Enligt artikel 92b i förordning (EG) nr 889/2008 ska medlemsstaterna ge allmänheten tillgång till de uppdaterade register som avses i artikel 28.5 i förordning (EG) nr 834/2007 och som innehåller uppdaterad styrkande dokumentation enligt artikel 29.1 i den förordningen.

Av artikel 92b i förordning (EG) nr 889/2008 framgår vilka uppgifter som ska göras tillgängliga för allmänheten. Det är fråga om dels de uppdaterade register som ska föras över aktörer som är underställda kontroll, dels styrkande dokumentation (s.k. certifikat).

Lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion kompletterar förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och tillämpningsföreskrifter till denna förordning. Lagen kompletterar även, i de delar den innehåller bestämmelser om ekologisk produktion, kontrollförordningen.

Ekologiska aktörer kontrolleras i Sverige av privata kontrollorgan. För närvarande finns det sex godkända kontrollorgan som tillsammans kontrollerar ca 5 000 aktörer. Dessa kontrollorgan för alltså register över de ekologiska aktörer som står under deras kontroll, i enlighet med artikel 28.5 i förordning (EG) nr 834/2007.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Av EU:s regelverk inom området ekologisk produktion följer att medlemsstaterna är skyldiga att ge allmänheten tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer. I Sverige kontrolleras ekologiska aktörer av privata kontrollorgan. I propositionen görs därför bedömningen att det är dessa organ som bör vara skyldiga att offentliggöra uppgifter om ekologiska aktörer. Förslaget innebär att det i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion införs ett nytt bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om kontrollorganens skyldighet att offentliggöra uppgifter om ekologiska aktörer.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2017.

Utskottets överväganden

Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag samt avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen, inrättandet av ett gemensamt register för ekologiska aktörer och ett samlat ansvar för detta register.

Jämför reservationen (C, KD).

Propositionen

Enligt regeringens förslag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för kontrollorgan att offentliggöra uppgifter om ekologiska aktörer.

Av EU:s regelverk följer att medlemsländerna sedan den 1 januari 2013 är skyldiga att se till att vissa uppgifter om ekologiska aktörer offentliggörs via internet. Kommissionen har hösten 2015 genomfört en revision av det svenska kontrollsystemet inom ekologisk produktion. I en slutlig revisionsrapport riktar kommissionen kritik mot att Sverige ännu inte uppfyller kravet på offentliggörande i artikel 92b i förordning (EG) nr 889/2008.

Sverige har sedan 1995 en ordning som innebär att kontrollansvaret för ekologiska aktörer har överlämnats från kontrollmyndigheterna till privata kontrollorgan. Kontrollorganens kontrollansvar omfattar alla aktörer som har anmält sig för att låta sin verksamhet omfattas av kontroll. Detta innebär att kontrollmyndigheterna endast bör kontrollera sådana aktörer som inte har anmält sin verksamhet till något kontrollorgan, trots att aktören i fråga är skyldig att göra detta, och sådana aktörer som är undantagna från skyldigheten att anmäla sin verksamhet till kontroll. I praktiken handlar det i huvudsak om att kommunerna kontrollerar märkning av livsmedel vid försäljning till konsument. Kontroller enligt det ekologiska regelverket sköts således i princip fullt ut av de privata kontrollorganen. Utgångspunkten måste därför vara att kontrollorganen ansvarar för att uppfylla de skyldigheter som enligt regelverket får anses följa av ett kontrollansvar, om inte särskilda skäl talar mot en sådan lösning.

Av förordning (EG) nr 834/2007 framgår att kontrollorganen i dag är skyldiga att föra register över de aktörer som står under deras kontroll. Kravet på offentliggörande i kommissionens förordning (EG) nr 889/2008 hänvisar till just de uppdaterade register och certifikat som kontrollorganen ansvarar för. Det är alltså kontrollorganen som för register och som har tillgång till de uppgifter som ska publiceras och till de senaste uppdateringarna. Regeringen har viss förståelse för att konsumenter kan tycka att det är onödigt att behöva söka information på olika ställen. Regeringen instämmer dock i

Konsumentverkets bedömning att de konsumenter som vill söka information kan antas vara så pass engagerade att de har goda förutsättningar att hitta vad de söker, trots att informationen inte finns samlad på ett ställe.

Både Jordbruksverket och Livsmedelsverket upplyser på sina respektive webbplatser om vilka kontrollorgan som har kontrollansvar. På förpackade ekologiska produkter ska det finnas en sifferkod som anger vilket kontrollorgan som utövar kontroll, och på Livsmedelsverkets webbplats finns i dag information om vilken kod som hör till ett visst kontrollorgan. Konsumenten kan på så sätt ta reda på vilket kontrollorgan som ansvarar för kontrollen. Enligt regeringen innebär en publicering av uppgifter på respektive kontrollorgans webbplats ett fullt godtagbart sätt att ge allmänheten tillgång till de uppgifter som följer av EU-förordningen.

Eftersom det är tillräckligt att på en webbplats publicera de uppgifter som följer av EU-förordningen, gör regeringen bedömningen att publiceringskravet inte kommer att leda till några större kostnader för kontrollorganen. En eventuell påverkan på priset på ekologiska produkter bedöms därför bli försumbar. Sammantaget anser regeringen att det inte har framkommit sådana särskilda omständigheter som medför att skyldigheten att göra uppgifter tillgängliga för allmänheten inte bör ligga på kontrollorganen. De enskilda kontrollorganen bör således få ansvaret att uppfylla EU-förordningens krav på att offentliggöra vissa uppgifter om de aktörer som de kontrollerar.

Eftersom den föreslagna lagändringen inte innebär att kontrollorganen måste ordna med någon ny teknisk lösning för att uppfylla EU-förordningens krav, är det enligt regeringens bedömning rimligt att lagändringen träder i kraft den 1 maj 2017.

Motionen

Enligt kommittémotion 2016/17:3603 av Kristina Yngwe och Lars-Axel Nordell (C, KD) är syftet med EU-lagstiftningen att allmänheten ska ha tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer. Tillgången ska vara konsumentvänlig så att allmänheten lätt kan orientera sig och hitta uppgifter om svenska ekologiska producenter. Enligt regeringens förslag förväntas konsumenter vända sig till de sex olika certifieringsföretagens webbplatser och söka efter informationen. Det kräver att konsumenten har kännedom om alla de olika certifieringsföretagen och deras webbplatser för att kunna få tillgång till informationen. Regeringens förslag är kontraproduktivt då det försämrar konsumentvänligheten jämfört med om alla uppgifter skulle finnas i ett register som tillhandahålls av en myndighet.

I praktiken innebär regeringens förslag att konsumenterna måste söka efter uppgifter hos flera olika certifieringsbolag, vilket både är tidskrävande och krångligt. Certifieringsbolagen menar i stället att det ur ett konsumentperspektiv är smidigare med ett samlat nationellt register.

Flera av certifieringsbolagen har redan börjat att integrera och omprogrammera sina databaser för att kunna offentliggöra uppgifter om offentliga aktörer. Det finns därför stora möjligheter att överföra uppgifterna från certifieringsföretagen till ett gemensamt register hos en nationell myndighet. Det betyder att ett samlat nationellt register inte innebär något regelkrångel för enskilda ekologiska producenter.

Ett av livsmedelsstrategins mål var att ”konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt”. För att uppnå det målet måste informationen om ekologiska aktörer vara lättillgänglig för konsumenter, och det uppnås främst genom att man samlar uppgifter i ett gemensamt nationellt register. Genom att samla ansvaret för upprätthållande av ett gemensamt register och offentliggörande av informationen på en myndighet finns bättre möjlighet även för utländska kunder att orientera sig. Detta ökar också konsumentvänligheten, vilket var grundsytet med EU-lagstiftningen.

Sammanfattningsvis anser motionärerna att regeringens lagförslag bör avslås (yrkande 1), att ett gemensamt nationellt register för offentliggörande av ekologiska aktörer inrättas (yrkande 2) och att en myndighet ska ha ett samlat ansvar för och skyldighet att upprätta och offentliggöra ett gemensamt register över ekologiska aktörer (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Som redovisas i propositionen följer av EU:s regelverk att medlemsländerna sedan den 1 januari 2013 är skyldiga att se till att vissa uppgifter om ekologiska aktörer offentliggörs via internet. Kommissionen har hösten 2015 genomfört en revision av det svenska kontrollsystemet inom ekologisk produktion. I en slutlig revisionsrapport riktar kommissionen kritik mot att Sverige ännu inte uppfyller kravet på offentliggörande i artikel 92 b i förordning (EG) nr 889/2008.

Sverige har sedan 1995 en ordning som innebär att kontrollansvaret för ekologiska aktörer har överlämnats från kontrollmyndigheterna till privata kontrollorgan. Kontroller enligt det ekologiska regelverket sköts således i princip fullt ut av de privata kontrollorganen. Som regeringen framhåller måste utgångspunkten därför vara att kontrollorganen ansvarar för att uppfylla de skyldigheter som enligt regelverket får anses följa av ett kontrollansvar, om inte särskilda skäl talar mot en sådan lösning.

Av förordning (EG) nr 834/2007 framgår att kontrollorganen i dag är skyldiga att föra register över de aktörer som står under deras kontroll. Kravet på offentliggörande i kommissionens förordning (EG) nr 889/2008 hänvisar till just de uppdaterade register och certifikat som kontrollorganen ansvarar för. Det är alltså kontrollorganen som för register och som har tillgång till de uppgifter som ska publiceras och till de senaste uppdateringarna.

Utskottet instämmer i regeringens och Konsumentverkets bedömning att de konsumenter som vill söka information kan antas vara så pass engagerade att

de har goda förutsättningar att hitta vad de söker, trots att informationen inte finns samlad på ett ställe. En publicering av uppgifter på respektive kontrollorgans webbplats innebär ett fullt godtagbart sätt att ge allmänheten tillgång till de uppgifter som följer av EU-förordningen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens lagförslag och avstyrker motion 2016/17:3603 (C, KD) yrkandena 1–3.

Reservation

Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer (C, KD)

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion,
- b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3603 av Kristina Yngwe och Lars-Axel Nordell (C, KD) yrkandena 1–3 och

avslår proposition 2016/17:80.

Ställningstagande

Syftet med EU-lagstiftningen är att allmänheten ska ha tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer. Tillgången ska vara konsumentvänlig så att allmänheten lätt kan orientera sig och hitta uppgifter om svenska ekologiska producenter. Enligt regeringens förslag förväntas konsumenterna vända sig till de sex olika certifieringsföretagens webbplatser och söka efter informationen. Det kräver att konsumenten har kännedom om alla de olika certifieringsföretagen och deras webbplatser för att kunna få tillgång till informationen. Detta förslag är kontraproduktivt då det försämrar konsumentvänligheten jämfört med om alla uppgifter skulle finnas i ett register som tillhandahålls av en myndighet.

I praktiken innebär regeringens förslag att konsumenterna måste söka efter uppgifter hos flera olika certifieringsbolag, vilket både är tidskrävande och krångligt. Certifieringsbolagen menar i stället att det ur ett konsumentperspektiv är smidigare med ett samlat nationellt register.

Flera av certifieringsbolagen har redan börjat att integrera och omprogrammera sina databaser för att kunna offentliggöra uppgifter om offentliga aktörer. Det finns därför stora möjligheter att överföra uppgifterna från certifieringsföretagen till ett gemensamt register hos en nationell myndighet. Det betyder att ett samlat nationellt register inte innebär något regelkrångel för enskilda ekologiska producenter.

Ett av livsmedelsstrategins mål var att ”konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt”. För att uppnå det målet måste

informationen om ekologiska aktörer vara lättillgänglig för konsumenter, och det uppnås främst genom att man samlar uppgifter i ett gemensamt nationellt register. Genom att samla ansvaret för upprätthållande av ett gemensamt register och offentliggörande av informationen på en myndighet finns bättre möjlighet även för utländska kunder att orientera sig. Detta ökar också konsumentvänligheten, vilket var grundsyftet med EU-lagstiftningen.

Sammanfattningsvis innebär detta att regeringens lagförslag bör avslås, att ett gemensamt nationellt register för offentliggörande av ekologiska aktörer bör inrättas och att en myndighet ska ha ett samlat ansvar för och skyldighet att upprätta och offentliggöra ett gemensamt register över ekologiska aktörer.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:80 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion.

Följdmotionen

2016/17:3603 av Kristina Yngwe och Lars-Axel Nordell (C, KD):

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gemensamt nationellt register för offentliggörande av ekologiska aktörer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en myndighet ska ha samlat ansvar och skyldighet att upprätta och offentliggöra ett gemensamt register över ekologiska aktörer och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2013:363) om kontroll av ekologisk
produktion

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från de EU-förordningar som anges i 1 §,
2. särskilda ekologiska produktionsregler,
3. hur sådan kontroll som avses i 2 § första stycket ska bedrivas, och
4. skyldighet för en kommun eller ett kontrollorgan att lämna uppgifter till en kontrollmyndighet.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för ett kontrollorgan att offentliggöra uppgifter om ekologiska aktörer.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.